

Miljøministeriet
Miljøstyrelsen

Strategisk miljøvurdering Natura 2000-plan 2022-2027

Gribskov, Esrum Sø og Snævret Skov

Natura 2000-område nr. 133

Habitatområde H117 og H190

Fuglebeskyttelsesområde F108

November 2021

Udgiver: Miljøstyrelsen
Redaktion: Miljøstyrelsen Sjælland

Forsidefoto:
Udsigt over lysåben skovmose i Græsted Hegn omgivet af bøg på mor

ISBN: 978-87-7564-836-8

Indhold

1. Miljørapport for Forslag til Natura 2000-plan 2022-2027	4
1.1 Ikke teknisk resumé.....	5
1.2 Planens indhold, hovedformål og andre relevante planer	6
1.2.1 Anden lovgivning	7
1.2.2 Andre relevante planer	7
1.3 Nuværende naturtilstand i Natura 2000-området og Nul-alternativ	9
1.3.1 Nuværende naturtilstand jf. basisanalysen.....	9
1.4 Den sandsynlige væsentlige indvirkning på miljøet	13
1.4.1 Flora, fauna og biologisk mangfoldighed.....	13
1.4.2 Befolkningen	14
1.4.3 Menneskets sundhed	15
1.4.4 Jordbund, vand, luft og klimatiske faktorer	15
1.4.5 Materielle goder og kulturarv	15
1.4.6 Landskab.....	15
1.4.7 Arter	16
1.4.8 Fredninger, fredede områder og vildtreservater	17
1.5 Eksisterende miljøproblemer	17
1.5.1 Planens påvirkning af truslerne i området	18
1.6 Internationale miljøbeskyttelsesmål.....	19
1.7 Planens indvirkning på miljøet.....	19
1.8 Foranstaltninger der modsvarer negativ indvirkning på miljøet	27
1.9 Miljøvurderingens gennemførelse og grundlag for prioriteringer og valg.....	28
1.10 Overvågning	30

1. Miljørapport for Forslag til Natura 2000-plan 2022-2027

Den enkelte Natura 2000-plan er ifølge lovbekendtgørelse nr. 1976 af 27. oktober 2021 om miljøvurderinger af planer og programmer og af konkrete projekter (VVM) underlagt krav om miljøvurdering. SMV rapporten skal indeholde oplysninger, der følger af lovens bilag 4.

Natura 2000-planen er en overordnet statslig plan, som skal gennemføres gennem kommunale og andre ansvarlige myndigheders handleplaner, der har fokus på forventede forvaltningsindsatser og initiativer, fordeling af indsatser mellem ansvarlige myndigheder og tidsfølgen for gennemførelsen. Der kan således ikke i forbindelse med den statslige plan foretages en konkret vurdering af indsatsernes miljøpåvirkning, da de statslige Natura 2000-planer ikke fastlægger, hvor den konkrete indsats skal gennemføres.

Natura 2000-område nr. 133, Gribskov, Esrum Sø, Esrum Å og Snævret Skov består af habitatområderne nr. 117 Gribskov og nr. 190 Esrum Sø, Esrum Å og Snævret Skov og fuglebeskyttelsesområde nr. 108 Gribskov.

Natura 2000-området er placeret mindre end 15 km fra den danske grænse. Hovedparten af ynglefuglene på udpegningsgrundlaget er kun delvist standfugle eller overvintrer uden for Danmarks grænser. Indsatser med bl.a. at sikre naturtyperne en hensigtsmæssig drift og pleje i Natura 2000-planen bidrager til at sikre eller genoprette levesteder for en levedygtig bestand af de udpegede trækkende ynglefugle fx sortspætte, rørhøg, hvepsevåge, rødrygget tornskade og plettet rørvagtel på nationalt og/eller internationalt niveau. Endvidere indeholder Natura 2000-planen en indsats om udtagning af lavbundslande, som bl.a. kan være til gavn for ynglefuglene rørhøg og plettet rørvagtel. Planens indsatser for fugle på udpegningsgrundlaget vurderes potentielt at kunne hjælpe til at sikre og have gavnlig effekt på bestande af fugle, som bevæger sig over landegrænser.

Indsatsprogrammet i Natura 2000-planen består i forhold til områdets terrestriske naturtyper bl.a. af indsatser, der skal søge at skabe større sammenhæng og robusthed i områdets natur ved at sikre større driftsenheder af lysåbne naturtyper og skovnaturtyper, samt af tiltag mht. sikring af drift og hensigtsmæssig hydrologi af områdets våde skov- og lysåbne naturtyper. Indsatsprogrammet rummer også indsatser om urørt skov, der bl.a. medvirker til en øget mængde dødt ved til gavn for bl.a. grøn buxbaumia.

Flodlampret, der er på udpegningsgrundlaget i området, kan potentielt bevæge sig over landegrænser. Natura 2000-planens indsats vedr. udtagning af kulstofholdige lavbundslande kan være til gavn for flodlampret, idet udtagningen kan bidrage til et renere vandmiljø. Natura 2000-planen kan dermed have en potentiel positiv grænseoverskridende effekt i forhold til denne art. Der findes dog ingen data for bestandene af de pågældende arter i området, derfor er det ikke muligt at vurdere omfanget af planens grænseoverskridende positive effekt for arterne.

Planens øvrige indsatser, som bl.a. sikring af en hensigtsmæssig drift og pleje af lysåbne naturtyper og udlægning af arealer til urørt skov, vurderes udelukkende at kunne påvirke naturtyperne lokalt. Området er ikke biologisk eller geografisk forbundet med områder, herunder Natura 2000-områder, i udlandet. Det vurderes derfor, at planen ikke har grænseoverskridende påvirkning ud over de ovenfor beskrevne.

1.1 Ikke teknisk resumé

Natura 2000-planen medvirker til at sikre, at arter, fugle og naturtyper, som er omfattet af udpegningsgrundlaget for Natura 2000-området på sigt opnår gunstig bevaringsstatus på biogeografisk niveau. Derudover har de planlagte indsatser en positiv effekt for den øvrige natur, fugle og arter, der findes i området, og Natura 2000-planen medvirker således til at sikre den biologiske mangfoldighed generelt.

Natura 2000-planen for området indeholder et indsatsprogram, som skal medvirke til at sikre eksisterende beskyttede naturtyper og arter på udpegningsgrundlaget. Indsatser beskrevet i planen medvirker blandt andet at sikre en hensigtsmæssig drift og pleje af naturtyper og bekæmpelse af invasive arter, herunder en særlig indsats for hedearealer, som skal sikre en forbedring naturtilstanden af naturtyperne på udpegningsgrundlaget for området. Flere indsatser i planen bidrager desuden til at sikre yngleområder for fugle og arter på udpegningsgrundlaget.

Natura 2000-planen medvirker til at sikre, at arter og naturtyper, som er omfattet af udpegningsgrundlaget for området på sigt opnår gunstig bevaringsstatus på biogeografisk niveau, og at levestederne for områdets udpegede yngle fuglearter sikres, således at bestandene sikres eller sikres fremgang. Derudover forventes det, at planen medvirker til at sikre den biologiske mangfoldighed generelt.

Indsatsprogrammet i Natura 2000-planen bidrager til at skabe synergi, større sammenhæng i naturen og sikre mere naturlige processer i områderne fx ved at sikre en mere hensigtsmæssig hydrologi og udvide arealer med urørt skov. Indsatserne vil fx kunne realiseres gennem eksisterende og kommende tilskudsordninger vedr. plejeindsatser og lavbundsarealer, aftale om etablering af naturnationalpark og aftaler om udlægning af urørt skov. Ændrede hydrologiske forhold kan medføre ændrede adgangsforhold for befolkningen, som dog i området hvor naturnationalparken etableres og på statslige arealer med urørt skov, afhjælpes gennem fortsat vedligeholdelse af veje, stier og friluftsfaciliteter, så de fortsat vil være tilgængelige. Ligeledes kan etablering af hegn potentielt påvirke passage for fauna og mennesker ud og ind af området. Påvirkningen vil kunne imødekommes ved at der laves faunapassager, huller i hegnet og låger til både biler og mennesker. I forbindelse med udlægning af urørt skov vil der kunne ske en mindre reduktion i andelen af nåleskov i området, som potentielt kan påvirke sortspættes fourageringsmuligheder og grøn buxbaumias levesteder. Indsatsen vurderes på sigt at kunne bidrage til at skabe med dødt ved, hvilket potentielt vil kunne gavne begge arter. Den kommercielle skovdrift ophører i de områder, der udlægges til urørt skov, og i området, hvor naturnationalparken etableres.

Planens indsat om etablering af naturnationalpark og udlægning af urørt skov vil potentielt på sigt føre til ændringer i skovstruktur med flere lysninger, gamle træer og mere dødt ved, hvilket også vil kunne føre til ændringer i landskabet. Etablering af naturnationalpark vurderes at bidrage til at skabe flere naturoplevelser for lokalbefolkningen i området, fx mulighed for at se store græssere, fodringspladser og flere lysninger. I naturnationalparken vil der blive sikret stilleområder forbeholdt dyrene som græsser i området.

Genskabelse af hensigtsmæssig hydrologi kan medvirke til mere frit strømmende vand og fluktuationer til gavn for dyr og planter, men vurderes også at bidrage til større naturoplevelser for befolkningen. Vedtagelse af Natura 2000-planen og mulighed for realisering af planens indsatser vurderes at kunne påvirke søer og vandløb positivt og bidrage til realisering af vandområdeplanen for området.

Sikring af pleje og udtagning af lavbundarealer til naturarealer er begge indsatser i planen, som vurderes at bidrage til større sammenhæng i naturen. Udtagning af lavbundsarealer vil desuden bidrage til at CO₂ bindes i jorden, og indsatsen forventes dermed have en positiv effekt på klimaet.

Natura 2000-planens gennemførelse vurderes at komplimentere og understøtte de eksisterende fredninger og andre igangværende plejeforanstaltninger i Natura 2000-området.

1.2 Planens indhold, hovedformål og andre relevante planer

Indhold

Natura 2000-planen består af målsætninger for det enkelte Natura 2000-område og områdets udpegningsgrundlag, samt et indsatsprogram, der angiver retningslinjer for planens gennemførelse i planperioden 2022-2027. Målsætningerne består af overordnede målsætninger for hele Natura 2000-området samt konkrete målsætninger og afvejning af modstridende naturinteresser. Retningslinjerne om naturområdernes forvaltning i indsatsprogrammet, har både konkret og generel karakter. Endelig indeholder Natura 2000-planen et oversigtsskema, der viser naturtyper og arter på områdets udpegningsgrundlag.

Hovedformål

For området findes følgende overordnede målsætninger i forslag til Natura 2000-planen.

Naturtyper og arter på udpegningsgrundlaget skal bidrage til at opnå gunstig bevaringsstatus på biogeografisk niveau (nationalt niveau for fuglene). Målet er, at

- Områdets naturtyper indgår i et stort sammenhængende naturområde præget af Esrum Sø og store arealer af sø- og skovnaturtyper. Arealerne af bøg på muld (9130), bøg på mor (9110) og ege-blandskov (9160) er af nationalt betydelig størrelse. Ved interessekonflikt prioriteres hængesæk (7140) og højmoser* (7110) over skovbevokset tørvemoser* (91D0).
- Området sikres levesteder for sortspætte og grøn buxbaumia med et væsentligt indhold af ældre løv- og nåleskov med højt indhold af dødt ved.
- Områdets skovnaturtyper sikres levesteder for hvepsevåge og rummer indre skovbryn og lysåbne arealer, der kan udvikle sig til levesteder for rødrygget tornskade.
- Områdets sø- og vandløbsnaturtyper sikres en gunstig bevaringsstatus, således at områdets særligt mange levesteder for stor vandsalamander opretholdes, ligesom levesteder for flodlampret sikres. Ligeledes sikres søerne og omgivelserne som gode levesteder for havørn og den sjældne ynglefugl fiskeørn.
- Områdets naturtyper med stærkt ugunstig bevaringsstatus som surt overdrev* (6230), hængesæk (7140), kildevæld* (7220), rigkær (7230), elle- og askeskov* (91E0), skovbevokset tørvemoser* (91D0) og den for Danmark særlige store forekomst af højmoser* (7110) sikres, og forekomsterne søges øget og sammenkædet, hvor det er muligt. Ved interessekonflikt prioriteres at kildevæld er lysåbne, med mindre en beskygget tilstand skyldes en ældre bevoksning af træer.
- Områdets økologiske integritet sikres i form af en for naturtyperne hensigtsmæssig drift/pleje og hydrologi, en lav næringsstofbelastning samt gode spredningsmuligheder for naturtypernes karakteristiske og sjældne arter samt for arterne på udpegningsgrundlaget. Den økologiske integritet for området sikres derudover ved god vandkvalitet gennem

reduceret tilførsel af næringsstoffer og miljøfarlige stoffer, hvilket reguleres gennem vandområdeplanerne.

1.2.1 Anden lovgivning

Natura 2000-planen er bindende for myndighederne. Det vil sige, at alle myndigheder skal lægge Natura 2000-planen til grund i arealdrift på egne arealer, naturforvaltning eller ved udøvelse af deres beføjelser i henhold til lovgivningen i øvrigt. Offentlige lodsejere er bundet af planens målsætninger og kan vælge at gennemføre disse direkte i egne drifts- og plejeplaner. På lovområder som f.eks. fiskeriloven og vildtforvaltningsloven, hvor staten er myndighed, kan der følges op med nationale strategier.

Natura 2000-planen tilsidesætter ikke øvrig lovgivning, og den indsats, som iværksættes for at sikre planens gennemførsel, skal have de fornødne tilladelser, dispensationer m.v., på grundlag af konsekvensvurderinger, hvor dette er nødvendigt i henhold til lovgivningen herom. I det omfang, indsatsen entydigt kan defineres som nødvendig for lokalitetens forvaltning, er en konsekvensvurdering efter habitatdirektivet ikke påkrævet, men der kan kræves tilladelse eller godkendelse efter anden lovgivning.

Der er ikke gennemført vurdering i henhold til habitatdirektivets artikel 6.3 af de enkelte Natura 2000-planer, idet planer, som direkte er forbundet med eller nødvendige for Natura 2000-områdets forvaltning, ikke er omfattet af kravet om screening og evt. konsekvensvurdering.

1.2.2 Andre relevante planer

Anden generations Natura 2000-planer for 2016-2021 blev vedtaget i april 2016, og de opfølgende kommunale handleplaner blev endeligt vedtaget i foråret 2017.

Første generations Natura 2000-planer (2010-2015) fastlagde rammerne for en række grundlæggende indsatser, som f.eks. rydninger, forbedrede hydrologiske forhold og iværksættelse af plejetiltag. Disse indsatser blev fastholdt og videreført i anden generations Natura 2000-planer (2016-2021). I tredje generation Natura 2000-planer igangsættes nye indsatser med særlig fokus på fortsat pleje til sikring af beskyttede naturtyper, fugle og arter, sikring af naturlig dynamik og større sammenhængende arealer fx udlægning af arealer til urørt skov, udtagning af lavbundsjord og ved at sikre en mere hensigtsmæssig hydrologi.

Natura 2000-planer, som omfatter fredskovpligtige arealer, og dermed er omfattet af skovloven, skal revideres med 12 års mellemrum, jf. skovlovens § 16, stk. 2. Det betyder således, at Natura 2000 skovplanerne, som er en del af 1. generations Natura 2000-planer, er gældende fra 2010 til udgangen af 2021 og at der i forbindelse med udarbejdelse af tredje generations Natura 2000-planer, også vil ske en revision af den del af Natura 2000-planerne, som omfatter fredsskovpligtige arealer.

Vandområdeplaner og EU's havstrategi

N133 er beliggende i vandområdedistrikt Sjælland. Vandområdets økologiske og kemiske tilstand fremgår af vandplanen for området.

For de Natura 2000-områder som også er omfattet af en vandområdeplan og Danmarks Havstrategi, er målsætninger og retningslinjer for indsatser om vandkvalitet, næringsstoffer, miljøfremmede stoffer, hydrologi og fysiske forhold samlet i vandområdeplanen og/eller i basisanalysen med tilhørende indsatskatalog og havstrategien. Disse mål og indsatser vil bidrage

til at forbedre vandmiljøet og vandkvaliteten i Natura 2000-områderne og understøtte Natura 2000-planens målsætninger.

Landsplandirektiver og kommuneplaner

Natura 2000-områderne, der er udpeget i medfør af miljømålsloven, skal fremgå af landsplandirektiver og kommuneplaner. I henhold til Bekendtgørelse om planlægning nr. 1157 af 1. juli 2020, må kommuneplaner ikke stride mod en Natura 2000-plan, jf. lov om miljømål m.v. for internationale naturbeskyttelsesområder (miljømålsloven), en handleplan efter samme lovs § 46 a eller regler udstedt i medfør af samme lovs § 36, stk. 3, eller stride mod en Natura 2000-skovplan, jf. kapitel 4 i lov om skove. Af redegørelsen til planforslag, der ikke er direkte forbundet med eller nødvendig for et Natura 2000-områdes forvaltning, skal jf. bekendtgørelse om administration af planloven i forbindelse med internationale naturbeskyttelsesområder samt beskyttelse af visse arter, indgå en vurdering af planforslagets virkninger på området under hensyn til områdets bevaringsmålsætninger.

Klimasikring

Regeringen har i december 2012 udgivet en handlingsplan for klimasikring af Danmark. Planen indeholder en lang række regeringsinitiativer, der skal medvirke til at skabe bedre rammer for klimatilpasningen lokalt. De enkelte kommuner har udarbejdet en klimatilpasningsplan. En vurdering af spillet mellem den kommunale klimatilpasningsplan og Natura 2000-planen forudsætter kendskab til, hvor de forudsatte indsatser i Natura 2000-planen konkret vil blive gennemført sammenholdt med de indsatser, der skal gennemføres som led i klimatilpasningsplanen.

Kommunal klimatilpasningsplan

Såfremt konkrete projekter som led i den kommunale klimatilpasningsplan kan påvirke udpegningsgrundlaget for Natura 2000-området væsentligt, skal der gennemføres en konsekvensvurdering af projektet, inden det kan gennemføres. Dette gælder dog ikke, hvis projektet gennemføres som led i Natura 2000-planen og dermed har som delformål at sikre, at naturtyper og arter opnår gunstig bevaringsstatus.

Natur- og Biodiversitetspakke

I december 2020 blev der indgået aftale om Natur- og biodiversitetspakken, som har til formål at fremme natur og biodiversitet i Danmark og bidrage til at bremse naturens tilbagegang. Natur- og biodiversitetspakken skal gennemføres i perioden 2021-2024. Med Natur- og Biodiversitetspakken er der bl.a. afsat midler til udpegning af nationalparker, udlægning af urørt skov, forbedring af havmiljøet og udarbejdelse af strategi for forvaltning af truede arter.

Det fremgår af Lov om nationalparker, at ansøger, i forbindelse med ansøgningsfasen til etablering af nationalparken, skal udarbejde en projektbeskrivelse for etablering af nationalparken, samt en forvaltningsplan for området. Planen skal tage højde for internationale naturbeskyttelseshensyn, herunder skal det fremgå af redegørelsen, om forvaltningsplanens gennemførelse er afhængig af tilladelser, godkendelser eller dispensationer ligesom der skal indgå en beskrivelse af nuværende status for naturen i området. Forvaltningsplanen er tiltænkt at skulle sikre en vildere naturforvaltning, bl.a. i Natura 2000-områder. Det fremgår i den forbindelse af lov om nationalparker, at det forudsættes, at den vildere naturforvaltning er i overensstemmelse med bevaringsmålsætninger i Natura 2000-planen for berørte områder.

Forbud mod gødskning, sprøjtning og omlægning af §3-arealer

Pr. 1. juli 2022 træder et forbud mod sprøjtning, gødskning og omlægning af § 3-arealer i kraft. Forbuddet vil gælde alle arealer, der er omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3, stk. 2 og 3 og vil i praksis hovedsageligt have betydning for ferske enge og strandenge, hvor der i dag kan være en lovlig drift med sprøjtning, gødskning og/eller omlægning. For de øvrige § 3-beskyttede naturarealer

gælder der som udgangspunkt allerede et sådant forbud. En delmængde af de § 3 strandene kan også være kortlagt som habitatnatur, mens de ferske enge ikke har en tilsvarende habitatnaturtype. Lovændringen forventes at have en gavnlig synergieffekt på Natura 2000-områderne, herunder evt. fugle og arter på udpegningsgrundlaget, samt de kortlagte habitatnaturtyper, både i form af en direkte effekt på de kortlagte strandene og indirekte ved at mindske eventuel randpåvirkning.

1.3 Nuværende naturtilstand i Natura 2000-området og Nulalternativ

I basisanalysen, der danner grundlag for Natura 2000-planen, er der foretaget en nærmere gennemgang af den nuværende naturtilstand i området.

1.3.1 Nuværende naturtilstand jf. basisanalysen

Inden for området er der i alt kortlagt godt 93 ha lysåbne naturtyper. Naturtilstanden for områdets våde naturtyper, tidvis våd eng, højmoser, hængesæk, kildevæld og rigkær (6410, 7110, 7140, 7220, 7230) er hovedsageligt ligeligt fordelt mellem moderat og god naturtilstand. Enkelte forekomster er i høj (hængesæk) eller ringe naturtilstand (tidvis våd eng, hængesæk, kildevæld og rigkær). Højmoser (7110) er udelukkende i moderat tilstand, mens kildevæld (7220) overvejende er i god tilstand.

Naturtypen urtebræmmer (6430) har ikke et tilstandssystem, hvorfor tilstanden er ukendt, men naturtypen er udbredt i området.

For de tørre naturtyper som er tør hede (4030) alene i moderat naturtilstand. Surt overdrev (6230) er overvejende fordelt mellem moderat og god naturtilstand med kun en mindre andel i høj tilstand.

Området rummer væsentlige forekomster af naturtyperne bøg på mor (9110) og bøg på muld (9130) og ege-blandskov (9160), idet de udgør mere end 5 % af de pågældende kortlagte naturtyper i den kontinentale biogeografiske region i Danmark. I området er der primært kortlagt bøg på mor (9110) og bøg på muld (9130) med hhv. 1031 ha og 769 ha. For begge skovtyper er der 6 eller mere store træer/ha på op til 1/3 af arealet, og ca. halvdelen af arealet med 1-5 store træer/ha. Hovedparten af arealet for de to skovtyper har mindre end ét stk. stående dødt ved/ha, imens resten har 1-5 stående dødt ved/ha. Størstedelen af arealet for bøg på mor (9110) og bøg på muld (9130) har 1-5 liggende dødt ved/ha og knap 1/3 af arealet for disse skovtyper med 6 eller flere stykker liggende dødt ved/ha.

Arealer med bøg på mor (9110) og bøg på muld (9130) har jf. seneste Artikel 17-afrapportering til EU om habitatnaturtypernes tilstand tydelige spor efter skovdrift og der mangler generelt dødt ved i de to skovhabitatyper og store træer for bøg på muld (9130).

For de øvrige skovnaturtyper i området er der generelt størst areal af mindre end ét stort træ/ha. Dette gælder også fore stående og liggende dødt ved for ege-blandskov (9160), mens det for skovbevokset tørvemoser (91D0) og elle- og askeskov (91E0) er mere jævnt fordelt mellem < et stk. stående eller liggende dødt ved/ha, 1-5 stykker stående eller liggende dødt ved/ha og >6 stykker stående eller liggende dødt ved/ha.

I Natura 2000-området er der i alt kortlagt 134 småsøer, hvor 108 småsøer har habitatnaturtypen næringsrig sø (3150) i overvejende god tilstand. Kun en mindre del i moderat (17 stk.) og høj tilstand (8 stk.). 14 søer er kortlagt som brunvandede søer (3160), hvor 9 stk. er i høj

tilstand og 5 stk. er i god tilstand. Alle 7 småsøer med habitatnaturtypen kransnålealge-sø (3140) er i god tilstand. 3 småsøer med habitatnaturtypen søbred med småurter (3130) er tilstandsvurderet til enten god eller moderat. 8 søer er ikke tilstandsvurderet.

Herudover er i området fire søer over 5 ha af habitatnaturtypen kransnålealge-sø (3140) og en brunvandet sø (3160). To søer er ikke tilstandsvurderet. Esum Sø har et areal på 1,7 km² og miljømålet er en god økologisk tilstand. I basisanalysen for vandområdeplaner 2021-2027 er søen vurderet til at have målopfyldelse på god økologisk tilstand. Store Gribsø er en ca. 10 ha stor sø, med et miljømål om en god økologisk tilstand. I basisanalysen for vandområdeplaner 2021-2027 er søen vurderet til at have en ringe miljøtilstand på grund af indholdet af fytoplankton. De to søer Solbjerg Engsø og Strødam Engsø har et miljømål om dårlig økologisk tilstand. I basisanalysen for vandområdeplaner 2021-2027 er søerne vurderet til at have en dårlig miljøtilstand på grund af indholdet af fytoplankton.

Der er kortlagt ca. 19 km vandløb af habitatnaturtypen Vandløb med vandplanter (3260).

I området findes også mere end 5 % af den kontinentale biogeografiske regions samlede areal af levested for stor vandsalamander, idet området rummer mange søer i god tilstand. Af de 124 søer kortlagt i området som levesteder for stor vandsalamander har 63 søer en god naturtilstand, 60 søer har moderat tilstand og 1 sø har ringe tilstand.

Der er i området kortlagt 4 levesteder for rørhøg, som enten er i høj tilstand eller i god tilstand og ét levested i god tilstand for plettet rørvagtel.

Rovfuglene havørn, fiskeørn og rød glente findes fåtalligt ynglende i området med hhv. 1 par, 2 par og 2 par i Gribskov, mens hvepsevåge er mere udbredt med 12 par i Gribskov. Der er ingen aktuelle trusler mod arternes fortsatte yngleforekomst i området. Isfugl er ikke fundet ynglende, men det vurderes at der er velegnede levesteder og ikke at være lokale trusler for arten i dette område. Rødrygget tornskade, hedelærke og sortspætte findes udbredt i mindre grad eller nogen grad med hhv. 53 par, 6 par og 10 par og der er ingen umiddelbare trusler mod arternes fortsatte tilstedeværelse i området.

Jf. DCE's NOVANA-afrapportering for fugle (2018-2019) er antallet af ynglende havørne, fiskeørne og rød glente i fuglebeskyttelsesområderne og generelt i Danmark steget ift. tidligere NOVANA-overvågning i 2004. For hvepsevåge viser DCE's NOVANA-afrapportering, at der i 2018 blev der i NOVANA registreret 32 ynglepar inden for de fuglebeskyttelsesområder, hvor arten er på udpegningsgrundlaget. For isfugl blev der i 2018 i NOVANA registreret 4 ynglepar af isfugl inden for de fuglebeskyttelsesområder, hvor arten er på udpegningsgrundlaget, og bestanden vurderes at være stabil men fluktuerende siden 1980.

For rødrygget tornskade blev der i 2018 i NOVANA registreret 286 ynglepar inden for de fuglebeskyttelsesområder, hvor arten er på udpegningsgrundlaget. I rapporten beskrives det for rødrygget tornskade, at den forekommer udbredt over hele Danmark, og udbredelsen har været stigende på både kort og lang sigt. I 2018 blev der i NOVANA registreret 58 ynglepar af hedelærke inden for de fuglebeskyttelsesområder, hvor arten er på udpegningsgrundlaget, og artens udbredelse er blevet kraftigt forøget mellem 1993-1996 og 2014-2017, også med nye, spredte yngleforekomster på Sjælland. For sortspætte blev der i 2018 i NOVANA registreret 21 ynglepar inden for de fuglebeskyttelsesområder hvor arten er på udpegningsgrundlaget. Inden for den seneste årrække er sortspætte af uvisse årsager i tilbagegang i flere landsdele. Der findes ikke data til en statistisk beregning af bestandsudviklingen for hvepsevåge, isfugl, rødrygget tornskade og sortspætte.

Grøn buxbaumia findes spredt i området med en del lokaliteter ved seneste overvågning i 2017. Den er således fundet på flere lokaliteter siden sidste overvågningsperiode (2014) og med et højere antal sporehuse. Samlet vurderes det, at arten findes udbredt i området og der er ikke på nuværende tidspunkt forhold, der truer voksestederne. Jf. DCE's NOVANA-afrapportering i den seneste NOVANA-periode fra 2012-2017 er status for udviklingen af grøn buxbaumia ukendt trods flere nyfundne lokaliteter af arten især på Sjælland.

Stor kærguldsmed, bæk- og flodlampret findes med få lokaliteter i området, og der vurderes ikke at være trusler mod arternes fortsatte tilstedeværelse i området.

Jf. DCE's NOVANA-afrapportering i den seneste NOVANA-periode fra 2012-2017 er bæklampretten udbredt og almindelig i danske vandløb i Jylland og mere spredt på Sjælland. Der er ikke tegn på tilbagegang i artens udbredelsesområde siden perioden 2004-2009, og bæklamprets udbredelse på landsplan vurderes derfor at være stabil. For flodlampret er stemmer udbredelsen nogenlunde overens med den tidligere kendte udbredelse af arten (2012). Da der ikke foreligger NOVANA-registreringer af arten fra den første overvågningsperiode, er det dog ikke muligt at vurdere, om der er sket ændringer i artens udbredelse inden for de habitatområder, hvor arten er en del af udpegningsgrundlaget.

Jf. DCE's NOVANA-afrapportering i den seneste NOVANA-periode fra 2012-2017 er stor kærguldsmed i forbindelse med NOVANA-overvågningen udelukkende fundet i Østdanmark, men der er i de senere år gjort fund af arten i Jylland, på Fyn og Bornholm. Der er således tale om en overordnet positiv udvikling for arten i Danmark. Fremgangen for arten de sidste 10 år har især været knyttet til bestanden i Nordøstsjælland.

På udpegningsgrundlagte findes endvidere sump- og skævvindelsnegl. Sumpvindelsnegl blev registreret på 5 overvågede lokaliteter i området i 2018-19, hvilket er 2 lokaliteter mere end 2012. Sumpvindelsnegl vurderes at være udbredt i området imens skæv vindelsnegl er fundet på samme lokalitet i området ved overvågning i 2018 og 2012. Skæv vindelsnegl vurderes at have en stabil forekomst, men dog ikke særlig udbredt. For begge vindelsnegle vurderes der ikke at være trusler mod deres fortsatte tilstedeværelse i området.

Jf. DCE's NOVANA-afrapportering 2012-2017 nævnes, at sumpvindelsnegl er relativt udbredt i den kontinentale region af Danmark, at bestandstæthederne her er relativt høje og, at det er vanskeligt at vurdere udviklingen i bestandstørrelsen. I DCE-rapporten har skæv vindelsnegl en fragmenteret udbredelse i den kontinentale region. Der er fundet nye forekomster af skæv vindelsnegl i de to overvågningsperioder, som sandsynligvis i en vis udstrækning repræsenterer hidtil oversete forekomster frem for nyetablerede bestande i forhold til den viden om artens forekomst og udbred. Der kan derfor ikke beskrives en udvikling for arten.

En række naturtyper og levesteder for arter og fugle, som området er udpeget for at beskytte, kræver vedvarende drift for at sikre eller genoprette gunstig bevaringsstatus. Det gælder fx en række lysåbne naturtyper. Samtidig kræver andre naturtyper og levesteder i moderat til dårlig tilstand tiltag, der kan imødegå forringelse.

Hvis ikke indsatsprogrammet i Natura 2000-planen for tredje planperiode realiseres, er der potentielt risiko for, at den gode naturtilstand på en stor andel af naturarealerne og den hensigtsmæssige drift på naturtyperne ikke fastholdes. Der er således potentielt risiko for at naturtilstanden ikke vil blive forbedret på de lysåbne naturtyper, da der er behov for en fortsat indsats mod invasive arter og fremadrettet sikring af hensigtsmæssig drift, også af området sønaturtyper, for at undgå tilgroning. Natura 2000-planen indeholder en indsats om at sikre en mere hensigtsmæssig hydrologi, hvilket vil bidrage til at sikre naturtilstanden af især rigkær, hængesæk og tidvis våd eng, som har uhensigtsmæssig hydrologi. Manglende vedtagelse, samt

mulighed for realisering af Natura 2000-planen, kan bevirke at den gode til høje tilstand af levesteder for enkelte ynglefugle i området ikke fastholdes, da indsatser i planen bidrager til at sikre fortsat pleje af levesteder for bl.a. fugle på udpegningsgrundlaget, samt da planen indeholder indsats om udtagning af lavbundslande, hvilket bidrager til bedre vandkvalitet til gavn for stor vandsalamander og fugle.

Hvis ikke indsatsprogrammet i planen for tredje planperiode realiseres, er der potentielt risiko for, at bestanden af stor vandsalamander og skæv vindelsnegl ikke sikres pga. tilgroning af småsøer og levesteder, hvilket potentielt kan medføre, at bevaringsstatus for arterne forringes på biogeografisk niveau. For bestandene af bæk- og flodlampret er der en potentiel risiko for at bevaringsstatus for arterne forringes på biogeografisk niveau, hvis ikke planen vedtages og indsatsprogrammet i planen kan realiseres. Effekten af manglende realisering af indsatsprogrammet for tredje planperiode for grøn buxbaumia er uklar som følge af påvirkningerne af tiltag ved urørt skov i forbindelse med etablering af naturnationalpark i dele af Natura-2000 området. Urørt skov vil på kort sigt mindske arealet med nåletræer, som grøn buxbaumia er knyttet til, men kan potentielt på længere sigt øge mængden af dødt ved og dermed bidrage til at skabe flere egnede levesteder for arten.

Hvis ikke Natura 2000-planen vedtages, er der risiko for, at levesteder for rørhøg og plettet rørvagtel forringes, da planens indsatser bl.a. skal bidrage til at sikre, at levestederne ikke gror til. Ligeledes indeholder planen en indsats, der bidrager til at sikre skovnaturlyper på udpegningsgrundlaget. Hvis ikke planen vedtages er der derfor risiko for, at skovnaturlyperne går tilbage.

For øvrige fuglearter på udpegningsgrundlaget som hedelærke og rødrysget tornskade er der risiko for, på lang sigt, at bestandene går tilbage på nationalt niveau, hvis ikke planen vedtages og planens indsatser kan realiseres. Dette skyldes, at disse to fuglearter er afhængige af lysåbne arealer, som kan gro til ved manglende plejetiltag. Manglende pleje og fastholdes af naturtypernes gode tilstand medfører en risiko for at der ikke sikres levesteder for områdets mange arter, herunder fredede og rødlistede arter.

Manglende vedtagelse af Natura 2000-planen kan medføre, at nye undervisnings- og formidlingsmuligheder, som følge af udlæg af urørt skov og naturnationalpark, ikke opstår og nye muligheder for friluftsliv og turisme ikke muliggøres. Dette kan for befolkningen betyde, at de ikke får adgang til naturområder af højere kvalitet, samt at de rekreative aktiviteter, som f.eks. motion, kan blive mindre attraktive. Dermed udebliver den positive effekt på befolkningens sundhed. Til gengæld vil manglende udlæg til urørt skov og hensigtsmæssig hydrologi betyde, at der ikke ændres på evt. begrænsende adgangsforhold og tilgængelighed.

Natura 2000-planen indeholder en indsats om udtagning af kulstoffoldige lavbundslande, hvilket kan være til gavn for stor vandsalamander. Hvis ikke planen vedtages kan det betyde, at en del levesteder for fx stor vandsalamander fastholdes i moderat tilstand. Manglende realisering af denne indsat vil således også medføre, at planen ikke bidrager til at reducere udledningen af CO₂, et renere vandmiljø, eller bidrager til udbygning og større robusthed af naturområder. Manglende udsætning af større, græssende dyr og rydning af nåletræer vil betyde, at oplevelsen med dyrene og en øget erosion og udvaskning af næringsstoffer, udebliver.

For skovnaturlyperne i området vil en manglende gennemførsel af indsatsprogrammet, som fx urørt skov, betyde at skovstrukturer som antallet af store træer og mængden af dødt ved ikke forbedres, der dermed ikke kommer de truede arter, der er knyttet til disse skovhabitaterne, til gavn. Manglende etablering af hensigtsmæssig hydrologi vil ikke medføre forbedret betingelser for våde skovnaturlyper som fx skovbevokset tørvemose.

Hvis ikke Natura 2000-planen vedtages, er der risiko for at landskabsværdien ikke øges, idet naturtyper og søer ikke plejes eller krat og yngre skov ikke ryddes med henblik på at skabe større driftsenheder og robusthed for lysåbne naturtyper. Hvis ikke indsatsen om udlægning af urørt skov og hensigtsmæssig hydrologi kan realiseres, vil skovudtrykket med fx mere våde skov, lysninger og dødt ved, ikke finde sted.

Hvis ikke planens indsats om pleje af de lysåbne arealer, udsætning af græssende dyr ved etablering af urørt skov gennemføres, kan områdets kulturminder gro til.

1.4 Den sandsynlige væsentlige indvirkning på miljøet

I dette afsnit beskrives de øvrige miljøforhold i og udenfor Natura 2000-området, der kan blive væsentligt berørt af Natura 2000-planen.

1.4.1 Flora, fauna og biologisk mangfoldighed

Natura 2000-planen bidrager, ud over sikring af naturtyper og arter på udpegningsgrundlaget for området, generelt til at sikre de øvrige naturtyper og arter, der findes inden for området, idet Natura 2000-planerne generelt medvirker til at etablere gunstige forhold for naturen. Hermed bidrager Natura 2000-planerne også til at opnå biodiversitetskonventionens mål om at sikre, at den biologiske mangfoldighed bevares, ligesom planen bidrager til at sikre levesteder for arter, der er beskyttet i medfør af generelle fredningsbestemmelser. Planens indsats om udarbejdelse af en national strategi for forvaltning af truede og rødlistede arter bidrager positivt i forhold til forvaltning af arterne. Planens indsats med at sikre en skovnaturtypebevarende drift og pleje er til gavn sådanne skovnaturtyper men også til gavn for tilknyttede fugle og arter generelt.

Planens indsats om at opnå størst mulig naturmæssig robusthed og sammenhæng i områdets natur, bl.a. ved at sikre større driftsenheder af lysåbne naturtyper og skovnaturtyper, bidrager til at sikre en hensigtsmæssig naturtilstand af naturtyper og arter på udpegningsgrundlaget samt øvrige naturtyper og arter, der findes i og uden for området.

Tilgroning med høje græsser/urter og vedplanter, forekomst af invasive arter samt kunstig afvanding forandrer naturen og kan føre til ændringer i vegetationen, således at den naturlige, naturtype-karakteristiske vegetation erstattes af en vegetation, der i højere grad præges af mere almindelige, konkurrencestærke arter. Desuden kan tilgroning medføre forringelse af levestederne for områdets ynglefugle. Planens indsatser om pleje, bekæmpelse af invasive arter og sikring af en mere hensigtsmæssig hydrologi vil modvirke denne udvikling og vil desuden medvirke til, at naturtyper og arter, der ikke er på udpegningsgrundlaget for Natura 2000-området, får forbedrede forhold. Planens indsats om pleje af hede bidrager til opretholdelse af naturtypen i området.

Planens indsats om udtagning af lavbundslande kan bidrage til at skabe større sammenhængende naturområder med større robusthed til gavn i området for arter som stor vandsalamander og plettet rørvagtel og naturtyper som rigkær og tidvis våd eng.

Områdets fuglebeskyttelsesområde har desuden en national stor bestand af sortspætte, hvepsevåge og rødrygget tornskade og er et vigtigt område for fiskeørn, der kun findes få steder i landet. Af fuglearterne på udpegningsgrundlaget er det primært arter tilknyttet skov som yngleområder eller yngle- og levestedsområde, men hedelærke og rødrygget tornskade er dog i højere grad tilknyttet skovlysninger. Plettet rørvagtel er uregelmæssigt tilknyttet områdes lysåbne engområder. Tiltag i forbindelse med udlæg af dele af Natura 2000-området til naturnationalpark med urørt skov, vil potentielt kunne påvirke de nævnte arter på udpegningsgrundlaget.

I og omkring Natura 2000-området findes bestande af flere fredede/sjældne og rødlistede arter af mosser, laver, sommerfugle og planter, heriblandt kongebregne, bjerg mangeløv og flere orkidearter som bl.a. koralrod tilknyttet skov eller engområder. Områdets mange næringsfattige moser og kær rummer også arter som bl.a. multebær, hvid næbfrø, blomstersiv og dynd-star, hvor den lysåbne vegetation sikres ved pleje, så områdets særlige plantesamfund sikres og forbedres. Pleje vil ligeledes have en positiv påvirkning på Natura 2000-områdets store arealer med § 3-beskyttet natur som overdrev og enge.

En del af Natura 2000-området udlægges til naturnationalpark med urørt skov. Naturnationalparken har til hensigt at styrke natur og biodiversitet ved at etablere store sammenhængende naturområder, hvor naturen så vidt muligt får lov til at udvikle sig på egne præmisser. Dette medfører, at kommerciel skovdrift ophører med det formål at fremme biodiversitet. Konkret betyder dette at der gennemføres græsning, veteranisering af træer, hensigtsmæssig hydrologi, fjernes ikke-hjemmehørende træarter og andre tiltag til fordel for biodiversiteten. Naturnationalpark med urørt skov kan potentielt påvirke naturtyper og arter i området. Opsætning af hegn, ændring af, samt etablering af stier, rekreative anlæg kan have en begrænsende effekt på dyrs færden i området og forstyrrelse. Andre tiltag som udlæg af kadaverplads kan have betydning for nogle, især fuglearters foruragering og biodiversitetsindplantninger kan potentielt påvirke artssammensætningen i naturtyper. Potentielt kan brug af helårsgræsning gøre at lysåbne naturtyper græsses mere uregelmæssigt.

1.4.2 Befolkningen

Natura 2000-område nr. 133, Gribskov, Esrum Sø, Esrum Å og Snævret Skov er beliggende i Fredensborg, Gribskov, Helsingør og Hillerød Kommuner med knap 200.000 indbyggere. Natura 2000-planen har fokus på sikring af den eksisterende udpegede natur i området. Sikringen af den eksisterende natur kan have betydning for arealanvendelsen, idet der kan forekomme arealer, som i forbindelse med gennemførelsen af planen vil blive omfattet af en plejeindsats, som fx vil kunne medføre en ændret drift på arealerne. Etablering af nye lysninger i skovområderne vil potentielt medføre ændringer i arealanvendelse.

Miljøstyrelsen arbejder på en løbende opdatering af oversigt over naturtyper, arter og fugle som findes i væsentlig forekomst i Danmark og om der er behov for yderligere sikring mod forstyrrelser med fokus på træk- og ynglefugle samt pattedyr. Denne indsats vil også potentielt kunne medføre ændringer i adgangsforhold.

Med etablering af Naturnationalpark Gribskov i dele af skovområdet, der har til hensigt at styrke natur og biodiversitet ved bl.a. at etablere store sammenhængende naturområder, forventes en påvirkning af befolkningens rekreative brug af området. Dette gælder både befolkningen i nærområdet, fra nærliggende sommerhusområder og den øvrige befolkning som anvender området rekreativt. Da området også er udpeget til UNESCO-verdensarv pga. parforcejagtlandskabet får Gribskov også en del besøg udefra og fra turister.

Hegning og etablering af hensigtsmæssig hydrologi kan potentielt have en betydning for befolkningens mulighed for at færdes i området på visse tidspunkter af året, men vurderes også at give befolkningen mulighed for mere spændende naturoplevelser. Der er i dag offentlig adgang til store dele af området.

Udlægning af urørt skov i forbindelse med etablering af naturnationalpark kan have betydning for friluftslivet i området.

1.4.3 Menneskets sundhed

Da Natura 2000-området ligger bynært udnyttes området til rekreative aktiviteter, f.eks. vandring og cykling, som bidrager til menneskets sundhed. Natura 2000-planen har til formål at sikre, at de beskyttede naturtyper og arter opnår gunstig naturtilstand på sigt. Natura 2000-planen vil dog potentielt kunne medføre, at den rekreative udnyttelse af områder udlagt til naturnationalpark og urørt skov, ændrer sig, fx grundet etablering af helårsgræsning med store græssere i naturnationalparken.

Skovskolen, som støder op til den kommende Naturnationalpark Gribskov, forestår en stor del af den naturformidling der i dag finder sted i området. Etablering af naturnationalpark i området vil kunne medføre et øget fokus på naturen og på naturformidling.

1.4.4 Jordbund, vand, luft og klimatiske faktorer

Etablering af ny natur i forbindelse med udtagning af lavbundslande kan bidrage til at skabe større sammenhæng mellem de allerede eksisterende, store naturarealer, ligesom flere naturarealer med hensigtsmæssig hydrologi potentielt vil have en påvirkning på udledningen af en mindre mængde kvælstof. Vandmætning af tidligere drænedes lande kan potentielt betyde mindre udledning af CO₂ i forbindelse med hydrologi projekter, ligesom en øget mængde dødt ved i forbindelse med udlægning af urørt skov kan fremme en vis tilbageholdelse af CO₂.

Planens indsats om at reducere omfanget af arealer med rødgran og ikke-hjemmehørende træarter i forbindelse med udlæg til urørt skov, kan potentielt betyde en ændring i udvaskning af næringsstoffer til vandløb og søer. Ligeledes kan udsætning af større græsserede dyr potentielt medføre slid på å og søbrinker.

1.4.5 Materielle goder og kulturarv

Natura 2000-planen indsats omfatter pleje af de naturtyper, der findes på Natura 2000-områdets udpegningsgrundlag, hvilket potentielt kan påvirke adgangen til og kvaliteten af til områder, som har betydning for lokalbefolkningen. Planen vil ligeledes kunne påvirke kulturarv i form af bl.a. pleje af fortidsminder. I forhold til kulturarv er der i Natura 2000-område nr. 133 mange fredede fortidsminder, som bygninger, veje, kanaler, dæmninger og mange jettestuer, rundhøje o. lign. Indsatserne i Natura 2000-planen kan potentielt påvirke disse arealer eller adgangen til dem. Adgangen til naturområder og en højere værdi af naturen er beskrevet under emnerne "Flora, Fauna og Biologisk mangfoldighed", "Befolkningen" og "Menneskets sundhed".

I området findes også kulturarvsarealer med nedlagte gårde, landsbyer, højryggede agre o.lign. samt Esrum Kloster.

Ved etablering af naturnationalpark med urørt skov forventes udbuddet af certificeret træ fra de udpegede arealer potentielt påvirket med et mindre udbud.

Parforcejagtlandskabet på UNESCO-verdensarv forventes ikke berørt.

1.4.6 Landskab

Natura 2000-område N133 ligger i morænelandskabet og er naturmæssigt rigt og varieret. Det indeholder et stort, sammenhængende naturareal med en af landets største skove og landets

næststørste sø. Gribskov ligger på en gammel israndslinje med randmoræner (grusaflejringer) fra den seneste istid, og er derfor ret kuperet og afvekslende. Morænevoldene strækker sig som bakkedrag fra nord til syd, og i fordybningerne mellem dem ligger en del søer og mange små og større åbne arealer af især moser. Terrænet og den magre, sandede jordbund i de centrale dele er grundlag for specielle, sure og næringsfattige naturforhold.

Området er specielt udpeget for at beskytte skovtyper på både næringsrig, næringsfattig, våd og tør bund, samt fugle tilknyttet skov. Området er især karakteriseret ved store forekomster af naturtyperne bøg på mor og muld og ege-blandskov med betydelige indslag af skovbevokset tørvemose, elle- askesump, rigkær, hængesæk og søer og vandhuller. Men området rummer også store indslag af nåleskov. Esum Sø udgør et tydeligt landskabselement i området.

Området opleves som forskelligartet med både geologiske, historiske og naturmæssige landskabselementer som kuperet skovlandskab, iblandet lysåbne arealer med overdrev og moser, og kulturspor som rundhøje, kanaler, historiske bygninger mv.

Det vurderes, at planen med dens indsatser vil kunne påvirke landskabet, fx hvis der udlægges urørt skov eller ændres i hydrologien i området eller hvis krat og yngre skov ryddes med henblik på at skabe større driftsenheder og robusthed for lysåbne naturtyper. Ligeledes vil planen kunne påvirke oplevelsen af landskabet, da det kan ændre karakter hvor der fx udlægges naturnationalpark.

1.4.7 Arter

Natura 2000-område nr. 133 rummer, ud over flere arter på udpegningsgrundlaget for området, flere sjældne, fredede og rødlistede arter. Af sjældne og rødlistede karplanter i områdets naturtyper findes flere orkidearter tilknyttet skov eller engområder og i mange næringsfattige moser og kær findes også arter som bl.a. multebær, hvid næbfrø, blomstersiv og dynd-star. Også mange sjældne arter af sommerfugle, mosser, laver og bregner findes i området. Det sjældne mos grøn buxbaumia har flere bestande i området. Af padder findes bl.a. stor vandsalamander, der er på områdets udpegningsgrundlag og bilag IV-arterne spidssnudet frø, stor vandsalamander og løgfrø. Vindelsneglene sumpvindelsnegl og skæv vindelsnegl er sjældne arter i området. Bæk- og flodlampret er på områdets udpegningsgrundlag og fundet i nogle af områdets åsystemer. For fugle er området bl.a. betydningsfuldt for ynglefuglene sortspætte, hvepsevåge, fiskeørn, hedelærke, rødrygget tornskade og havørn.

Vedtagelse af Natura 2000-planen med mulighed for realisering af planens indsatser vil kunne påvirke mange forskellige arter i området eller arter som lever i tilstødende områder på forskellig vis, da planen fx indeholder indsatser til forbedring af habitater og levesteder for arter. Bl.a. vil sikring af lysåbne naturtyper med en hensigtsmæssig pleje også kunne påvirke sjældne sommerfugle samt flere af de ovennævnte arter, og tilsvarende vil indsatserne i planen potentielt kunne påvirke arter tilknyttet skov som vintergrøn, koralrod, skovmår m.fl.

Indsatser for områdets naturtyper vil kunne påvirke levesteder for arter i området indirekte. De nævnte rødlistede karplanter vil f.eks. kunne påvirkes af plejeindsatser på naturarealerne i form af græsning og rydning, og fugtigbundsarter vil kunne påvirkes af indsatser om sikring af en mere hensigtsmæssig hydrologi. Områdets kildevældsvindelsnegl og sumpvindelsnegl vil også potentielt kunne påvirkes af indsatser som medfører ændringerne i hydrologien i området. Reduktion af nåleskov og øget indhold af dødt ved kan potentielt påvirke grøn buxbaumia og sortspætte. I forbindelse med udlæg til urørt skov kan veteranisering af træer, forøgelse af dødt ved, skabelse af lysninger og etablering af store sammenhængende naturområder, skabe bedre forhold for ovennævnte arter samt mosser, svampe og biller.

1.4.8 Fredninger, fredede områder og vildtreservater

I området findes en del større og mindre fredede arealer. Her kan nævnes det privatejede forskningsreservat ved Strødam, arealer mellem Gribskov og Bendstrup, samt arealer ved Møllekrog ved syd-enden af Esrum Sø. Flere af de øvrige fredninger er enten forholdsvis små eller strækker sig meget begrænset ind i området. Arealer i og ved Møllekrog er, gennem bl.a. privat aftale, udlagt som fuglereservat. Formålet for Strødamsreservatet er at skabe et fristed for Nordsjællands dyre- og planteliv og i øvrigt, at området skal fungere som forsøgsfelt for botaniske og zoologiske studier. Andre formål er bl.a. for at undgå infrastruktur, bevarelse af landskab og at sikre hensyn til et varieret fugleliv.

Natura 2000-planen indeholder indsatser, som skal sikre en mere hensigtsmæssig hydrologi, plejetiltag og flere lysninger, der kan påvirke naturværdier og beskyttelsen af arter og fugle positivt. Natura 2000-planen indeholder således indsatser, der direkte eller indirekte understøtter nogle fredningers formål, mens andre indsatser fra Natura 2000-planen ikke påvirker fredningernes formål.

1.5 Eksisterende miljøproblemer

Truslerne mod naturværdierne og områdets udpegningsgrundlag er beskrevet i basisanalysen, der danner grundlag for udkast til Natura 2000-planen for området. Planens mål er at sikre udpegningsgrundlaget mod disse trusler herunder prioritering i tilfælde af modstridende naturinteresser.

Kvælstofdeposition, næringsberigelse og randpåvirkning:

Deposition af luftbårne kvælstofforbindelser, herunder ammoniak kan påvirke næringsfattige naturtyper. Naturtyperne har forskellig følsomhed over for kvælstofdeposition. Forøget næringsindhold kan medføre, at naturtypens karakteristiske arter forsvinder og erstattes af højt voksende arter, der favoriseres af det forøgede næringsindhold. Næringstilførsel på arealer, der grænser lige op til naturarealer, kan påvirke naturindholdet i Natura 2000-områder, men vurderes dog at udgøre en mindre trussel i dette område.

Tilgroning:

De lysåbne naturtyper i god tilstand skyldes ofte, at områderne plejes, men mange forekomster af højmoser, tør hede og hovedparten af forekomsterne for hængesæk, rigkær og surt overdrev er uden pleje og flere derfor er truet af tilgroning med vedplanter og høje græsser. Tilgroning med høje græsser, urter og vedplanter forandrer naturen og kan føre til ændringer i vegetationen, således at den lavtvoksende og artsrige naturtype-karakteristiske vegetation erstattes af en mere artsfattig vegetation, der i højere grad præges af mere almindelige, konkurrence-stærke arter. Med etablering af urørt skov kan der potentielt i nogle områder opstå en øget tilgroning af lysåbne naturtyper.

Afvanding:

Der er stedvist for de lysåbne naturtyper og for de våde skovbundstyper problemer med afvanding i området. Afvandingen påvirker især hængesæk og tidvis våd eng. Afvanding i form af grøfter, dræn eller pumper forandrer ligeledes naturen og kan føre til ændringer i vegetationen, således at

den naturlige, naturtype-karakteristiske vådbundsvegetation erstattes af en vegetation, der i højere grad præges af mere almindelige, konkurrence-stærke arter, der er knyttet til mere tørre forhold.

Andre trusler:

Flere fuglearter på udpegningsgrundlaget som bl.a. sortspætte og rovfugle er påvirket af forstyrrelser som følger af områdets store rekreative brug.

Trusler mod skovhabitatnatur og -arter:

Fjernelse af hugstmodne træer og dødt ved i skove betyder, at skovene kommer til at rumme relativt få gamle træer og relativt lidt dødt ved, hvilket forringer levesteder for skovtilknyttede arter, herunder bl.a. mange vedboende svampe og biller. Ifølge den seneste artikel 17-afrapportering til EU om habitatnaturtypernes tilstand, mangler der generelt store træer og dødt ved i skovhabitat typer.

I dette Natura 2000-område er der på en betydelig del af arealet af skovnaturtyperne konstateret færre end 1 stykke stående dødt ved pr. ha. For store træer er en betydelig del af arealet af elle- og askeskov og skovbevokset tørvemose konstateret færre end 1 stort træ pr. ha.

1.5.1 Planens påvirkning af truslerne i området

I dette afsnit redegøres der for, om planen, med dens indsatser, potentielt vurderes at forværre eller afhjælpe ovennævnte trusler.

Natura 2000-planen indeholder ingen konkrete indsatser der kan forværre eller forbedre depositionen af kvælstofforbindelser i området. Emissionen af ammoniak fra landbruget reguleres gennem husdyrgodkendelsesloven.

Planen indeholder en målsætning om at sikre de lysåbne terrestriske naturtyper en hensigtsmæssig hydrologi, drift og pleje. Pleje af især lysåbne naturtyper vil sikre utilsigtet tilgroning med f.eks. vedplanter. For skovnaturtyperne skal sikres en skovnaturtypebevarende drift og pleje i form af naturlig henfald af træer, skovgræsning og naturvenlig skovdrift. For områdets arter vil planens indsatser medvirke til at sikre egnede levesteder, ligesom de vil bidrage til at skabe størst mulig naturmæssig robusthed og sammenhæng i områdets natur ved bl.a. at sikre større driftsenheder af lysåbne naturtyper og skovnaturtyper. Planen indeholder en indsats om at udlægge urørt skov. En potentiel tilgroning i disse områder imødekommes med udsætning af græssende dyr. På hedearealer gennemføres en grundlæggende indsats med henblik på forbedring af naturtilstanden og for ligeledes at undgå tilgroning. Fastholdelse af de indsatser, der er gennemført for at forbedre pleje og skovnaturtypebevarende drift og pleje fra 2010-2019 vil ligeledes bidrage til at stabilisere naturtilstanden og mindske behovet for en vedvarende indsats i de beskyttede naturtyper, der stiller særlige krav til hydrologien.

Planens indsats om udlægning af urørt skov forventes ligeledes at forbedre tilstanden af områdets skove og hermed forbedre levesteder for skovtilknyttede dyr, planter og svampe, herunder sortspætte.

Også udtagning af lavbundsjord kan bidrage til sammenhængende arealer, øget robusthed og give mulighed for mere naturlig dynamik. En sådan udtagningen kan ligeledes være til gavn for bl.a. arter tilknyttet våde naturtyper som stor vandsalamander.

Planen har også haft indsatser som skal sikre en mere hensigtsmæssig hydrologi, hvilket vil bidrage til at stabilisere naturtilstanden og mindske behovet for en vedvarende indsats i de beskyttede naturtyper, der stiller særlige krav til hydrologien som f.eks. hængesæk og tidvis våd eng. En mere hensigtsmæssig hydrologi vil indirekte være til gavn for bilag IV-arterne stor vandsalamander og stor kærguldsmed samt vandløb og søer, da udvaskning og erosion forventeligt mindskes. Fastholdelse af de indsatser, der er gennemført for at forbedre hydrologien fra 2016-2021 vil ligeledes bidrage til at stabilisere naturtilstanden og mindske behovet for en vedvarende indsats i de beskyttede naturtyper, der stiller særlige krav til hydrologien.

1.6 Internationale miljøbeskyttelsesmål

Danmark har tilsluttet sig en række internationale konventioner indeholdende miljøbeskyttelsesmål, hvis indhold i en række tilfælde er indarbejdet i lovgivningen. For EU- lovgivningen gælder generelt, at den er implementeret i dansk lovgivning. Danmark har bl.a. ratificeret Ramsarkonventionen og Biodiversitetskonventionen. Biodiversitetskonventionens formål er bl.a. at sikre, at den biologiske mangfoldighed bevares. Formålet med Ramsarkonventionen er at beskytte vådområder med en særlig betydning for fugle. Danmark har udpeget 28 Ramsarområder, der alle indgår i EU's fuglebeskyttelsesområder. Ramsarområderne er dermed en del af det danske Natura 2000-netværk.

Planen er en udmøntning af EU's Habitat- og Fuglebeskyttelsesdirektiv implementeret i dansk lov via Miljømålsloven, lovbekendtgørelse nr. 119 af 26. januar 2017 med senere ændringer. Planen vil sikre, at areal og tilstand af kortlagte naturtyper og levesteder for omfattede arter ikke går tilbage eller forringes. Samtidig vil der ske en særlig indsats for truede naturtyper og arter, hvilket er afspejlet i indsatsprogrammet i Natura 2000-planerne for tredje planperiode.

1.7 Planens indvirkning på miljøet

Natura 2000-planens indsats vedrører hovedsageligt forbedring af allerede eksisterende og beskyttet natur, idet evt. forbedrede vandforhold for naturarealer og eventuel udtagning af kulstofholdige lavbundsjord har en positiv effekt på særligt biodiversitet, men også i forhold til vand- og klimamål.

I tabel 1 herunder er gennemgået planens sandsynlige indvirkning på en række faktorer ifølge lovbekendtgørelse nr. 1976 af 27. oktober 2021, bilag 4.

Der er indledningsvist i den strategiske miljøvurdering redegjort for planens indvirkning på miljøet over landegrænser.

Planens indvirkning på	Påvirkes	Ingen påvirkning	Redegør for indvirkning
Flora, fauna og biologisk mangfoldighed	X		Natura 2000-planen medvirker generelt til at sikre, at flora, fauna og den biologiske mangfoldighed bevares og forbedres, idet planen medvirker til at skabe gunstige forhold for naturen. I Natura 2000-område nr. 133, Gribskov, Esrum Sø, Esrum Å og Snævret Skov vil realisering af planens indsatser om bl.a. at sikre en hensigtsmæssig drift og pleje af naturtyper og levesteder, medvirke til at hindre tilgroning af lysåbne naturtyper. Mere konkret betyder det, at naturtilstanden opretholdes og/eller

			forbedres og at levesteder for bl.a. plettet rørvagtel og rørhøg, sikres. Ligeledes vil planens indsats om udarbejdelse af en national strategi for forvaltning af truede og rødlistede arter, gavne de rødlistede og truede arter i området. Planen vil også medvirke til at opnå sammenhæng i områdets natur ved at sikre større arealer med lysåbne naturtyper, der bidrager til en større robusthed for naturtyperne og de arter knyttet hertil. Bekæmpelse af invasive arter vurderes at kunne bidrage til at sikre, at naturtyper bevarer en naturlig artssammensætning og rummer levesteder for hjemmehørende arter. Indsatsen vil også forhindre at invasive arter breder sig i området. Fortsat pleje og genetablering af en mere hensigtsmæssig hydrologi vil modvirke tilgroning af lysåbne naturtyper som f.eks. rigkær, hængesæk, højmoser og skovbevokset tørvemoser og dermed sikre områdets naturtilstand og betingelser for karakteristiske, rødlistede og fredede arter tilknyttet lysåbne naturtyper. Yderligere vil det desuden medvirke til, at naturtyper og arter, der ikke er på udpegningsgrundlaget for Natura 2000-området, får forbedrede forhold. Sådanne tiltag vil desuden medvirke til at sikre levesteder for bilag IV-arter som spidssnudet frø, stor vandsalamander og løgfrø. Herudover forventes rødlistede og sjældne arter af planter, dyr, sommerfugle mv. også at have fordel af forbedret naturtilstand af de naturtyper i området, som de er tilknyttet. Natura 2000-planens indsatser om at sikre en hensigtsmæssig drift og pleje af lysåbne- og skovnaturtyper, samt indsats om pleje af heder, bidrager til at sikre levesteder for bl.a. hedelærke og rødrygget tornskade, samt en række andre fuglearter, der fouragerer på lysåbne arealer ved og i skov, ligesom det bidrager til at opretholde og sikre arealet af hede. De tiltag, der sættes ind med i forbindelse med etablering af Naturnationalpark Gribskov inden for dele af Natura 2000-området, vil generelt bidrage til at bevare og forbedre flora, fauna og den biologiske mangfoldighed. Genskabelse af en mere hensigtsmæssig hydrologi vil potentielt
--	--	--	---

			kunne påvirke habitatnaturtyper alt afhængigt af naturtyperne, projektets og områdets beskaffenhed. Sikring af en mere hensigtsmæssig hydrologi kan bidrage til at sikre og bevare de våde naturtyper både med skov (skovbevokset tørvemose, ege-blandskov) eller lysåbene naturtyper (som hængesæk, rigkær). Potentielle hydrologiprojekter kan alt afhængigt af projektet bevirke, at nogle naturtyper går tilbage, mens andre går frem. Forandringerne af naturtyperne og levesteder for arter kan potentielt påvirke de arter, der på nuværende tidspunkt findes i området, ligesom det på sigt kan give mulighed for at andre arter indvandrer til området. Ændrede hydrologiske forhold, fx i forbindelse med udtagning af lavbundsjord, kan potentielt bevirke at jordbunden stedvist bliver vådere, ligesom udtagning af lavbundslande forventes at gavne flere arter på udpegningsgrundlaget, herunder stor vandsalamander og plettet rørvagtel, som er tilknyttet våde naturtyper på lavbundsjord. Opsætning af hegn i forbindelse med etablering af naturnationalparken kan potentielt påvirke passage for fauna ind og ud af området, men vil blive imødekommet ved indbygning af faunapassager i hegnet. Veteranisering af træer kan betyde at der skabes større variation i lys-/skyggeforhold, imens strukturfældning har til formål at etablere lysninger og fremme en større aldersmæssig og artsmæssig variation, samt øge andelen af dødt ved. Dette kan på sigt medføre forbedrede skovstrukturer med flere store træer, hulheder, råd og mere dødt ved, ligesom det må forventes, at visse naturtyper kan ændre karakter. Flere lysninger, hulheder, råd og mere dødt ved i skovene vil fx være til gavn for en lang række arter som rødrygget tornskade, sortspætte og grøn buxbaumia samt hulrugende fugle og store insekter tilknyttet gamle træer og dødt ved. Planens indsats med at sikre en skovnaturtypebevarende drift og pleje er til gavn for skovnaturtyper generelt, men også til gavn for tilknyttede fugle og arter pga. bedre og mere varierede skovstrukturer. I forbindelse med etablering af naturnationalparken reduceres arealet med rødgran og ikke-hjemmehørende træarter, hvilket potentielt kan påvirke levesteder for grøn
--	--	--	---

		buxbaumia, der netop findes i gamle rødgran/ædelgran plantager eller i tilknytning hertil. For sortspætte kan reduktion af nål potentielt påvirke dens fourageringsmuligheder, ligesom en øget mængde dødt ved kan påvirke arten positivt. Etablering af helårsgræsning vil have en lang række påvirkninger, bl.a. på naturtilstand, strukturer og artssammensætning af naturtyperne, som generelt set betragtes som positive, da der skabes større grundlag for planter, insekter og dyr ved deres slid, optrampning og fortæring. Det kan potentielt også medføre, at dele af naturtyper græsses mere uregelmæssigt med deraf øget tilgroning som følge. En tilpasning af græsningstrykket vil kunne imødekomme disse påvirkninger. Øget biodiversitet i området som udlægges til naturnationalpark vil på lang sigt også påvirke omkringliggende områder og potentielt betyde, at flere arter kan sprede sig til og fra området, samt at flere arter får mulighed for at fouragere i området.
Befolkningen	X	Natura 2000-planen har fokus på sikring af den eksisterende udpegede natur i området. For visse arealer vil vedtagelse og realisering af planen betyde, at de vil blive omfattet af en plejeindsats, som vil kunne medføre at muligheden for drift på visse arealer, ændrer sig. Planen vurderes at bidrage til at sikre og forbedre naturgrundlaget, hvilket giver mulighed for flere og større naturoplevelser. Visse indsatser i Natura 2000-planen, f.eks. potentielle hydrologiprojekter med fx udtagning af lavbundslande, udlægning til naturnationalpark og urørt skov, vil potentielt kunne påvirke adgangsforholdene indenfor Natura 2000-området, da området stedvist forventes at blive vådere. Der er offentlig adgang til store dele af området. Der er dog i dele af området nogle restriktioner for menneskes færdsel for at sikre fugle og dyr mod forstyrrelse. Restriktioner for at begrænse befolkningens adgang har betydning for især rovfugle i Gribskov mod forstyrrelser. Natura 2000-planen indebærer ikke yderligere restriktioner for offentlighedens adgang. Dog kan

			opsætning af hegn i forbindelse med etablering af naturnationalpark have betydning for de besøgendes færdsel i området. Da der sættes ind med tiltag, der skal sikre fortsat adgang til området i bil og til fods, vurderes påvirkningen ikke at være væsentlig.
Menneskers sundhed	X		Planen medvirker til at sikre de beskyttede naturtyper i området således, at naturen i området på sigt opnår en god-høj kvalitet. Naturområder af god-høj kvalitet er af betydning for den rekreative udnyttelse af området, og dermed menneskers sundhed. Ved udlæg af dele af området til naturnationalpark med urørt skov kan den rekreative udnyttelse ændre sig. Fx kan indhegning og tilstedeværelsen af større dyr påvirke den rekreative udnyttelse i området. Udlægning af urørt skov og etablering af naturnationalpark kan give nye muligheder i forhold til naturformidling, undervisning, og forskning. Samtidig kan det generelt give nye muligheder for friluftsliv, turisme og flere unikke naturoplevelser. Det vurderes, at vedtagelse og realisering af planen ikke vil være i modstrid med hensynene til menneskers sundhed, men i stedet vil bidrage positivt til menneskets sundhed. Planens øvrige indsatser vurderes ikke at have en sundhedsmæssig effekt, da der er tale om indsatser som vedrører sikring af naturtyper og levesteder for arter ved fx naturpleje.
Jordbund		X	Det vurderes, at planen ikke påvirker jordbundens beskaffenhed, idet indsatsprogrammet i planen ikke omfatter tiltag, som vil kunne påvirke stoffer eller andet materiale vil kunne påvirke jordbunden, ligesom der heller ikke graves i området. Som følge af indsatser i forbindelse med naturnationalpark og urørt skov, samt sikring af en mere hensigtsmæssig hydrologi, vil en lang række forhold ændres som fx lysindfald, jordbundens fugtighed m.v., hvilket der er redegjort nærmere for i feltet "Flora, fauna og biologisk mangfoldighed".
Vand	X		Natura 2000-planen rummer ikke indsatskrav for vandkvaliteten, da disse krav fastlægges i vandområdeplanerne. Natura 2000-planens indsatser vedrørende naturpleje, udtagning af lavbundslande og forbedring af hydrologi vil

			medvirke til at tilbageholde kvælstof og dermed medvirke til at opnå vandområdeplanernes mål. Genskabelse af en mere hensigtsmæssig hydrologi og udlægning af urørt skov vil bidrage til mere frit strømmende vand og naturlige fluktuationer i vandstanden, hvilket er vigtige processer, der er med til at skabe variation og dynamik. Sikring af en mere hensigtsmæssig hydrologi kan påvirke søer og vandløb positivt og bidrage til realisering af vandområdeplanen for området. Ved etablering af naturnationalpark i området kan tiltag potentielt påvirke sønaturtyper, når græssende, store dyr gør brug af vandhuller, vandløb og søer til badning. Helårsgræsningen kan ligeledes medvirke til at søbredder holdes lysåbne, hvilket kan medføre mere favorable forhold for bredvegetationen og vandfugle. Græsningen kan også forårsage optrådte søbredder og deraf mulighed for øget erosion. Påvirkningen vurderes at være uvæsentlig, da græsningstrykket tilpasses områdets beskaffenhed. Ved udlægning af urørt skov kan planens indsats om at reducere omfanget af arealer med rødgran og ikke-hjemmehørende træarter potentielt betyde en ændring i udvaskning af næringsstoffer og humusstoffer til vandløb og søer.
Luft		X	Det vurderes, at Natura 2000-planens indsatser for forbedring af de beskyttede naturtyper og arter ikke vil have indflydelse på luftkvaliteten, fordi indsatserne ikke medfører emission af stoffer til luften.
Klimatiske faktorer	X		Indsatser i Natura 2000-planen kan potentielt medvirke til at mindske udledningen af CO₂, idet tidligere drænede jorde igen vandmættes med deraf mindre udledning af CO₂ i forbindelse med hydrologi projekter, fx lavbundslande. En øget mængde dødt ved, som konsekvens af etablering af urørt skov, kan fremme en vis tilbageholdelse af CO₂.
Materielle goder		X	Det vurderes, at indsatser i Natura 2000-planen ikke vil påvirke materielle goder idet realisering af indsatsprogrammet ikke berører ejendomme eller andre værdier for den brede befolkning eller lokalbefolkningen. Fortidsminder, kulturarvsarealer, og adgangen til naturområder og en højere værdi af naturen er vurderet under emnet "Flora, Fauna og Biologisk mangfoldighed",

			"Kulturarv, herunder kirker, arkitektonisk arv og arkæologisk arv", "Befolkningen", "Menneskets sundhed" og/eller "Fredninger, Bekendtgørelsesfredninger og vildtreservater". Da kommerciel skovdrift ophører, hvis dele af området udlægges til urørt skov med det formål at fremme biodiversitet, vil udbuddet af certificeret træ fra de udpegede arealer også falde med tiden. Parforcejagtlandskabet på UNESCO-verdensarv forventes ikke berørt, da indsatserne i planen ikke berører de overordnede stisystemer.
Landskab	X		Naturnationalpark med urørt skov vil føre til ændringer i skovstrukturen i skovene med flere lysninger, dødt ved og store træer, som vil opfattes anderledes og give landskabet et andet udtryk i dele af området. F.eks. vil flere lysåbne moser, skovmoser og skovlysninger ændre på opfattelsen af skov og landskab. Der vil også blive fjernet ikke-hjemmehørende arter for at give plads til hjemmehørende arter. Skovene vil fortsat bevares som skov, hvorved landskabet overordnet ikke vil ændres, men lokalt vil det ændre udseende ved bl.a. mindre indhold af nåleskov. Udlægning til urørt skov, etablering af naturnationalpark eller fx ændringer i hydrologien, forventes at medføre en øget variation i landskabet, fx som følge af at træer vælter og ligger hen, samt visse skovpartier formegentligt vil ændre karakter. Sidstnævnte kan også ske som følge af ændret pleje, etablering af pleje, eller ved udtagning af lavbundslande, som i perioder vil stå under vand.
Kulturarv, herunder kirker, arkitektonisk arv og arkæologisk arv	X		Natura 2000-planens indsatser om pleje kan potentielt påvirke fredede fortidsminder og kulturarvsarealer med nedlagte gårde, landsbyer, højryggede agre og anden arkæologisk arv i form af dyrs tramp og slidtage, ligesom pleje kan medvirke til at friholde fortidsminder fra tilgroning. Opsætning af hegn i forbindelse med udlæg til naturnationalpark kan ændre adgangen til kulturarvsarealer. Dette vurderes dog at være ubetydeligt, da der fortsat vil være adgang til kulturarvsarealet. Området på og omkring Esrum Kloster plejes i dag, og planens indsatser forventes ikke at påvirke eller ændre på dette. Hensigtsmæssig hydrologi kan potentielt, alt efter projekternes beliggenhed og størrelse, påvirke områdets kulturanlæg, hvis området omkring dem bliver vådere.

			Indsatsprogrammet i Natura 2000-planen berører ikke områder omkring kirker, mindesmærker eller andre menneskabte værdier, hvorfor planen vurderes ikke at påvirke øvrig kulturarv, herunder arkitektonisk og arkæologisk arv.
Arter	X		Natura 2000-området rummer en lang række arter, herunder flere arter på områdets udpegningsgrundlag og flere sjældne, fredede og rødlistede arter. Natura 2000-planen vil kunne påvirke forskellige arter i området eller arter som lever i tilstødende områder, da planen indeholder indsatser til forbedring af levesteder for arterne. Indsatser som pleje af områdets naturtyper, herunder pleje af hede, sikring af en mere hensigtsmæssig hydrologi og udlægning af urørt skov vil potentielt have gavnlig effekt på levesteder for truede, sjældne og rødlistede arter i området. Af arter på områdets udpegningsgrundlag forventes indsatser i Natura 2000-planen særligt at påvirke levesteder for flere fugle, kildevældsvindelsnegl og stor vandsalamander positivt ved mulighed for pleje af naturtyper, sikring af en mere hensigtsmæssig hydrologi, flere store træer og dødt ved, samt potentielt udlæg af stilleområder i forbindelse med etablering af naturnationalpark. Flere skovlysninger vil overordnet set være positivt for en lang række arter tilknyttet skovlysninger og vurderes samtidig ikke at have væsentlig indflydelse på arter, som udelukkende er tilknyttet skov. Som led i etablering af naturnationalpark med urørt skov er der under afsnit "Flora, fauna og biologisk mangfoldighed" beskrevet de forventede tiltags påvirkninger på arter.
Fredninger, Bekendtgørelsesfredninger og vildtreservater		X	Indsatsprogrammet i Natura 2000-planen for området vurderes ikke at ville være i modstrid med bestemmelserne i områdets fredning, da Natura 2000-planens indsatser vedrører tiltag, som skal forbedre levesteder og naturtypers tilstand. Der er ingen bekendtgørelsesfredninger eller vildtreservater i området. Etablering af naturnationalpark ligger uden for fredede områder og vil derfor ikke påvirke dem direkte.

Kumulative effekter	X		Natura 2000-planen har til formål at sikre og forbedre naturkvaliteten og habitater for arter på områdets udpegningsgrundlag. Som beskrevet under "Flora, Fauna og Biologisk mangfoldighed" må det forventes, at etablering af Naturnationalpark Gribskov på lang sigt vil kunne påvirke omkringliggende områder, især i forhold til spredning af arter og ved større mulighed for at arter på sigt kan spredes til og fra området, samt bruge området til fouragering. Vedtagelse af planen med mulighed for realisering af planens indsatser vil dermed bidrage til beskyttelse af arter som lever i områder udenfor Natura 2000-området. Evt. realisering af indsatsprogrammet i planen kan potentielt medvirke til en kumulativ positiv påvirkning i samspil med konkrete projekter. I den offentlige ejede skov, Gribskov, sikres det løbende af lodsejer, at rovfugle i rimeligt omfang har fred for forstyrrelser fra mennesker ved at i perioder at afspærre stier, der går tæt forbi reder.
----------------------------	---	--	--

Tabel 1. Gennemgang af planens indvirkning på en række miljøforhold.

1.8 Foranstaltninger der modsvarer negativ indvirkning på miljøet

Planen har indvirkning på de faktorer, der er listet i tabel 1. Vedrørende modstridende naturinteresser følger prioriteringen Natura 2000-planens retningslinjer. For så vidt angår modstridende naturinteresser henvises til Natura 2000-planens afsnit 3.3. Se i øvrigt afsnit om grundlag for prioriteringer nedenfor.

Natura 2000-planerne skal generelt sikre en højere kvalitet af naturen og bidrage til en større biologisk mangfoldighed.

Etablering af Naturnationalpark Gribskov vil potentielt kunne påvirke våde naturtyper (både lysåbne og skovtyper) eller naturtyper på tidligere drænede jorde, som bliver vådere. Det kan i nogle tilfælde betyde at bevoksninger vil gå ud som følge af ændret vandstand. Sådant en påvirkning fx kunne håndteres ved at følsomme forekomster af naturtypen sikres udeladt af arealet som udlægges til urørt skov.

Udsætning af større græssere eller helårsgræsning som et led i etablering af naturnationalpark, kan have en påvirkning af søbredder fra badning af store, græssende dyr i for stort omfang. Græsning vil alt efter intensitet og typen af græssere, potentielt også kunne påvirke følsomme forekomster i området af fx rigkær, kildevæld og højmoser. Normalt vil en påvirkning af følsomme forekomster af naturtyper eller levesteder for arter kunne undgås ved at regulere græsningstrykket eller frahegne de følsomme naturtyper og/eller levesteder for arter, der findes i området.

Også etablering af skovlysninger, som et led i etablering af naturnationalparken, kan potentielt påvirke den skovnaturtype, hvorfor skovlysningen etableres. Ved det konkrete projekt kan

skovlysning placeres i en naturtype hvor påvirkning er mindst mulig eller vurderes at kunne bidrage positivt til en given skovnaturtypes struktur.

Udlægning af urørt skov i området kan medføre en ændret adgang til områder på visse tidspunkter af året hvor jordbunden vil være vådere, ligesom færdsel uden for veje og stier med tiden kan blive sværere som følge af væltede træer, og eventuelle hegninger. Hvor staten udlægger urørt skov vil adgangen til området vil blive sikret gennem fortsat vedligeholdelse af veje, stier og friluftsfaciliteter, så skovene vil fortsat være tilgængelige.

Etablering af hegn om naturnationalparken vil kunne påvirke passage for fauna og mennesker ud og ind af området. Påvirkningen imødekommes ved at der laves faunapassager, huller i hegnet og låger til både biler og mennesker, som skal sikre, at fauna, på nær græssere i naturnationalparken, vil kunne bevæge sig ud og ind af området. Adgangen for mennesker og biler sikres og fortsat vil være mulig. Der vil generelt ved etablering af naturnationalparken blive taget hensyn til bl.a. friluftsliv og fortidsminder som kan være tiltag som opsætning af hegn, ændring af stier, samt etablering af nye stier, rekreative anlæg og infrastruktur, ligesom hensigtsmæssig hydrologi etableres, hvor det ikke har en væsentlig påvirkning på fortidsminder. Planlægning og styring via stisystemer kan ud over at styre besøgenes adfærd også bidrage til, at der kan være stilleområder for store planteædere.

Etablering af Naturnationalpark Gribskov og urørt skov vurderes at kunne påvirke på levesteder for grøn buxbaumia og fourageringsmuligheder for sortspætte. Det vil fx være muligt at forebygge en påvirkning af arterne ved at reducere arealet med rødgran/ædelgran over længere tid.

For at sikre hensynet til fuglearterne på udpegningsgrundlaget ved etablering af udsigtsplatforme og stisystemer for besøgende, vil der kunne udlægges stillezoner, ligesom potentielt anlægsarbejde m.v. vil kunne udføres på tidspunkter af året, hvor det forstyrrer fuglene mindst.

Planen indeholder en indsats om udtagning af kulstofholdig lavbundsgrunde. En udtagning af lavbundsgrunde vil potentielt kunne påvirke yngle- og rasteområder for bilag IV-arter som fx stor vandsalamander. Levestederne vil potentielt kunne ændre karakter og blive vådere. En negativ påvirkning af levesteder for stor vandsalamander vil kunne undgås ved fx at sikre tilstrækkeligt med egnede raste-og ynglesteder på det tidspunkt projektet realiseres, ligesom en nøje planlægning af anlægsfasen af projektet på bestemte tidspunkter af året, samt evt. brug af paddehegn, vil kunne forebygge ødelæggelse af yngle- og rasteområder, samt påvirkning af bestanden af stor vandsalamander. Evt. etablering af erstatningsbiotoper vil ligeledes kunne sikre opretholdelse af den økologiske funktionalitet for arten.

Ved såvel pleje af eksisterende natur som udlægning af landbrugsarealer til natur vil dette ske efter aftaler mellem lodsejeren og kommunerne og mod økonomisk kompensation via EU's landdistriktsprogram.

1.9 Miljøvurderingens gennemførelse og grundlag for prioriteringer og valg

Natura 2000-planerne udarbejdes som følge af habitatdirektivets artikel 6. stk. 1, som fastslår, at medlemsstaterne skal iværksætte de nødvendige bevaringsforanstaltninger, hvilket bl.a. kan indebære udarbejdelse af hensigtsmæssige forvaltningsplaner, som er specifikke for lokaliteterne eller integreret i andre udviklingsplaner, relevante retsakter, administrative bestemmelser eller aftaler. I Danmark udarbejdes Natura 2000-planer, som angiver overordnede og konkrete mål for lokaliteterne, indsatsprogram med retningslinjer og evt. mulighed for prioritere mellem forskellige naturtyper og levesteder for arter på udpegningsgrundlaget ved realisering af indsatsprogrammet.

Natura 2000-planen er en overordnet statslig plan, som skal gennemføres gennem frivillige og lokale indsatser. Natura 2000-planen udarbejdes på baggrund af en basisanalyse, der bl.a. præsenterer data, redegør for relevante trusler og naturtilstanden. Natura 2000-planen danner efterfølgende grundlag for udarbejdelsen af en Natura 2000-handleplan. Natura 2000-handleplanen udarbejdes af kommunale og andre ansvarlige myndigheder, og har fokus på de forventede forvaltningsindsatser og initiativer, fordeling af indsatser mellem ansvarlige myndigheder og tidsfølgen for gennemførelsen af indsatserne.

Der kan således ikke i forbindelse med Natura 2000-plan foretage en konkret vurdering af indsatsernes miljøpåvirkning, da Natura 2000-planer ikke fastlægger hvor den konkrete indsats skal gennemføres. Miljøvurderingen er gennemført ud fra tilgængelig viden, bl.a. de oplysninger der fremgår af basisanalysen, udkast til Natura 2000-planen og det nationale overvågningsprogram, NOVANA.

I de seneste basisanalyser (offentliggjort juni 2020) redegøres der for relevante trusler, og dermed at der fortsat er behov for indsatser for at sikres den nuværende naturtilstand og på sigt opfylde habitat- og fuglebeskyttelsesdirektivets mål. I tredje planperiode (2022-2027) er der fokus på at sikre mere naturlige processer og naturens robusthed bl.a. i form af sammenhængende arealer, udlæg af urørt skov og udtag af kulstofholdige lavbundslande. Derudover er der fokus på sikring af den eksisterende natur og levesteder bl.a. ved at fortsætte plejen af plejekrævende arealer, bekæmpe invasive arter, afsøge behovet for at udlægge forstyrrelsesfrie zoner og afsøge behovet for fiskeriregulering.

For denne natura 2000-plan gennemføres en lang række indsatser for at sikre de overordnede målsætninger i planen. Overvejelserne har ført til, at der i Natura 2000-planen for N133, Gribskov, Esrum Sø, Esrum Å og Snævret Skov planlægges gennemført flere generelle indsatser med at sikre de lysåbne terrestriske naturtyper en hensigtsmæssig hydrologi, drift og pleje også til gavn for tilknyttede fugle og arter. Dette omfatter, at der arbejdes for at sikre egnede levesteder for områdets fugle og arter, og bevarelse af skovnaturtyper som sikres en skovnaturtypebevarende drift og pleje også er til gavn for tilknyttede fugle og arter. Der arbejdes på at opnå størst mulig naturmæssig robusthed og sammenhæng i områdets natur ved at sikre større driftsenheder af lysåbne naturtyper og skovnaturtyper.

Herudover vil en række specifikke indsatser hjælpe til indfrielse af natura 2000-planens målsætninger. Dette omfatter bl.a. fokus på igangværende kommunale projekter, Naturstyrelsens og LIFE-projekter for rigkær, stor vandsalamander og stor kærguldsmed.

Der gennemføres en grundlæggende indsats på hedearealer med henblik på forbedring af naturtilstanden ved enten efterfølgende pleje eller periodevis rydning/skrælning/afbrænding.

Der søges udtaget kulstofholdige lavbundsland der kan bidrage til sammenhængende arealer, øget robusthed og give mulighed for mere naturlig dynamik. Udtagningen kan ligeledes være til gavn for stor vandsalamander, bæklampret, flodlampret, skæv vindelsnegl, sumpvindelsnegl, plettet rørvagtel, rørhøg og isfugl. Udtagningen skal også bidrage til at reducere udledningen af CO₂ og et renere vandmiljø.

I dele af området etableres Naturnationalpark Gribskov, hvor tiltag som permanent ophør af drift (urørt skov) af hensyn til naturtyper og tilknyttede arter og fugle, forventes at kunne realiseres.

Planen har til hensigt at sikre udpegningsgrundlaget og fremmer herved den biologiske mangfoldighed generelt.

Planen har til hensigt at sikre udpegningsgrundlaget og fremmer herved den biologiske mangfoldighed generelt. En målsætning for en bestemt naturtype, fugl eller art vil dog kunne indebære en nedprioritering af andre naturtyper, fugle eller arter. For området er der foretaget følgende valg:

Planens prioritering af indsatser for området sikre, at kildevæld (7220) er lysåbne, med mindre at et kildevælds beskyttede tilstand skyldes en ældre bevoksning af træer. Skovbevoksede tørvemoser (91D0), der er resultat af en kolonisering af en tidligere ubevokset højmoser (7110) eller hængesæk (7140) som følge af menneskelig påvirkning, kan jf. planen nedprioriteres til fordel for genopretning til højmoser (7110) og hængesæk (7140) så længe, at arealet af skovnaturtypen opretholdes på nationalt biogeografisk niveau. Gamle bevoksninger af skovbevoksede tørvemoser (91D0) skal jf. planen bevares.

I forbindelse med etablering af naturnationalpark og urørt skov kan etablering af en mere hensigtsmæssig hydrologi betyde, at det ikke med sikkerhed kan forudsiges hvilken naturtype, der udvikles over tid andet end en naturtype på våd bund. Andre tiltag som etablering af nye lysåbne arealer i skov, kan skabe levesteder for bl.a. hedelærke og rødrygget tornskade. Veteranisering af træer kan også på kort sigt betyde ændring i naturtilstanden for nogle skovnaturtyper, men i planen prioriteres dette på sigt, da det vil være gavn for arter som sortspætte og grøn buxbaumia samt hulrugende fugle og store insekter tilknyttet gamle træer og dødt ved.

1.10 Overvågning

Resultatet af Natura 2000-indsatsen i forhold til udpegningsgrundlag og naturtilstanden bliver fulgt op på gennem det nationale overvågningsprogram, NOVANA, som Miljøministeriet er ansvarlig for. Desuden afreporterer Danmark bevaringsstatus vedr. habitat- og fuglebeskyttelsesdirektivet til EU-kommissionen hvert 6 år.

Basisanalysen bygger på kortlægningsdata og udgør det nuværende vidensgrundlag om status for områdets udpegningsgrundlag i forbindelse med Natura 2000-planlægningen. Basisanalysen gennemgår systematisk udpegningsgrundlaget med en beskrivelse af status for hver enkelt art, fugl og naturtype. Det er hensigten, at denne analyse opdateres i forbindelse med fremtidige planperioder.

Resume

Strategisk MiljøVurdering for forslag til Natura 2000-plan 2022-2027 for Gribskov, Esrum Sø og Snævret Skov (nr. 133). Miljøvurderingen sammenfatter Natura 2000-planforslagets påvirkning af miljøet.

Miljøstyrelsen
Tolderlundsvej 5
5000 Odense C

www.mst.dk